

КОЛЯДИ

Традиційні

Во Вифлємі нині новина

Ходою

Во Ви - фле - є - мі ні - ні но - ви - на:

Пре - чис - та Ді - ва зро - ди - ла Си - на.

В яс - лах спо - ви - тий, по - між бид - ля - ти, §

спо - чив на сі - ні Бог не - об - ня - тий.

Во Вифлємі нині новина:
Пречиста Діва зродила Сина,
В яслах сповитий, поміж бидляти,
Спочив на сіні Бог необнятий. | 2

За світлом зірки десь аж зі Сходу
Йдуть три владики княжого роду,
Золото, дари, кадило, миро
Враз з серцем щирим несуть в офіру. | 2

Вже Херувими славу співають,
Ангельські хори Бога вітають;
Пастир убогий несе, що може;
Щоб обдарувати Дитячко Боже. | 2

Марія Мати Сина леліє,
Старенький Йосип пелени гріє,
А Цар всесвіта в зимні і болю
Благословить нас на ліпшу долю. | 2

А ясна зоря світу голосить:
«Месія радість, щастя приносить!
До Вифлєема спішіть всі нині,
Бога вітайте в бідній Дитині!» | 2

Ісусе милий, ми не багаті,
Золота дарів не можем дати,
Но дар цінніший несе від мира –
Це віра серця, це любов щира. | 2

Глянь оком щирим, о Божий Сину,
На нашу землю, на Україну,
Зійшли їй з неба дар превеликий,
Щоб Тя славила во вічні віки. | 2

Во Вифлєсмї новина

Варіант 1

Повільно

The musical score is written on a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It begins with a dynamic marking of *p* (piano) and a tempo marking of *Повільно* (Ad libitum). The score consists of five lines of music. The first line contains the vocal melody with lyrics: "В Ви - фле - є - мі но - ви - на: Ді - ва". The second line contains a piano accompaniment with lyrics: "Си - на по - ро - ди - ла, по - ро - ди - ла в бла - го -". The third line continues the piano accompaniment with lyrics: "да - ті не - по - роч - на Ді - ва Ма - ти Ма -". The fourth line continues with lyrics: "рі - я. По - ро - ди - ла в бла - го - да - ті не - по -". The fifth line concludes with lyrics: "роч - на Ді - ва Ма - ти Ма - рі - я." and ends with a double bar line and repeat sign.

В Вифлєсмї новина:
Діва сина породила,
Породила в благодаті
Непорочна Діва Мати
Марія. | 2

Слава Божа і хвала
У вертепі настала:
З неба ангели злітають,
З сином Божим прославляють
Марію. | 2

Положила на сні
В Вифлєсмській яскині
Йосип Діву потішає
Сповивати помагає
Марії. | 2

Серед темної ночі
Дивне світло б'є у очі.
Ясна зоря засвітила,
Де дитячко породила
Марія. | 2

Чудесна зірка

Варіант 1

$\text{♩} = 44$
p

Чу - дес - на зір - ка днесь сі - я - є, до Ві - флі - є - му за - про - ша - є,
mp де Спа - си - тель на - ро - див - ся і в вер - те - пі у - мі - стив - ся. *mf*

The musical score is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It starts in 3/4 time and changes to 6/4 time at the beginning of the second line. The first line is marked *p* and the second line is marked *mp*. There are dynamic markings *mf* at the end of the second line. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and repeat signs.

Чудесна зірка днесь сіяє,
До Вифлєсму запрошає,
Де Спаситель народився
І в вертепі умістився, | 2

Витай нам, зірко ясна, мила,
Для всіх щаслива твоя хвиля,
У котрій Христа звіщаєш,
Нас з неволі визбавляєш. | 2

Тож веселімся і співаймо,
Різдво Ісуса прославляймо.
Він же дасть нам все, що треба,
Запровадить нас до неба. | 2

Христу Дитятку поклонімся,
І просім смиренно нині,
Всі Його о мир в родині. | 2

Бо де в родині мирно, тихо,
Там ізсезає всяке лихо.
Бо де згода процвітає,
Там Христос перебуває. | 2

Свято Нового року

До складу зимового циклу свят належить також свято “Маланки” і “Василя” або Нового року. За християнським календарем 13 січня є днем Меланії Римлянки (померла в 439 році), тому його ще й називають “Меланкою”, а наступний день (14 січня) – “Василем”. В Україні вечір на “Маланки”, або “Щедрий вечір” відзначали не скрізь. Найгучніше його святкували на Лівобережжі та Гуцульщині, а на Поділлі подібні дійства були характерними для Водохреща. У цей вечір просять коляду. Він називався Щедрим вечером.

Увесь день на “Маланки” господар працює надворі і дає всьому лад: чистить хлів, стайні, стелить свіжу солому, вичісує худобу, накладає у ясла відбірного сіна. Потім прибирає подвір'я, клуню, дровітницю, погріб, комори тощо. Господиня після полудня починає готуватись до “Щедрої вечері”. У неї вже все побілено, приготовлено чисту білизну для всіх членів родини, спечені книші, калачі і паляниці. Якщо на Святвечір готували багату вечерю з дванадцяти страв, то напередодні Нового року (13 січня) – Щедру, що не мала дванадцяти страв, але була дуже смачною, бо на стіл подавали м'ясні та борошняні страви: ковбаси, кишку, смажене м'ясо, печеню, локшину, вареники і неодмінно млинці, що символізували Сонце. Крім зазначеного, обов'язково на столі лежали книш або калач і горіла воскова свічка, в інших місцевостях, наприклад, на Буковині, Галичині – три свічі та три калачі.

Коли смеркалося, родина збиралася в хаті. Всі члени сім'ї одягали чисту білизну. Перед вечерею промовлялась молитва, лавки застелялися чистими рушниками і всі сідали урочисто вечеряти. За столом проходили тихі й спокійні розмови на господарські теми з минулого року.

Під час Щедрої вечері, коли ще не цілком стемніло, починали лунати голоси дітей-щедрувальників, які бігали від хати до хати і щедрували тільки дітям, рідко господареві. В дитячих щедрівках фігурують імена дітей:

*Як-то Івась пиениченьку жав,
Як Василько сіно косив,
Як Юрась коника сідлав,
Як Ганнуса косу-русу чесала,
Як Марічка воли пасла ...*

За кожним рядком йшов приспів:

*Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!*

Наприкінці щедрівки діти декламували побажання господареві та господині на Новий рік.

Якщо колядувати ходили всі, то щедрували лише діти. Дівчата і молодіці йшли щедрувати після дітей, коли вже зовсім темніло. Насамперед щедрували неодруженому хлопцеві чи дівчині на видданні. Коли таких не було – щедрували господині, потім господареві, а потім дітям.

Невід'ємною частиною “Щедрого вечора” були ворожіння, які уподібнювались до ворожби на Різдво чи Андрія. Дівчата ворожили на солomé (витягували її із стріхи), квасолі, макові тощо.

Для Новорічної ночі характерним було “водіння кози”, переодягання та маскування, мандрювання Василя з Меланкою. Але це лицедійство частіше проводили в день Нового року і рідко в ніч на “Маланки”.

Після щедрування молодіці й чоловіки, а у другій хаті дівчата та хлопці збирались разом. Ці вечори проходили весело, з щедрівками, піснями, музикою, танцями тощо. Саме тоді, під час спільної забави проводилися спільні ворожіння.

На межі старого й нового років парубки на кожному кутку села запалювали багаття із соломи, кукурудзянки, очерету і стрибали через нього, щоб очиститись від усього злого, також вогнем вони вітали Новий рік.

Геть від них! Це Божа справа!
Ти до них не маєш права!
(до Мошка):
Геть!
(Прод, воїни і Мошко утікають.)

Пастушки:

О, слава, слава Богу,
Можем їхати в дорогу!

Ангел:

Можете іти свobodно
І служити Богу гідно!

Микола (до господаря):

Господарю, прощавайте,
Хай минає вас все лихо,
Хай сидить біда вже тихо...

Юрко:

Щоб журби ви вже не мали,

Недостатків не зазнали.
Щоб в усьому вам щастило,
Щоб вам було жити мило.

Василь:

Всім дорослим і маленьким
Жичу: жийте здоровенькі,
На потіху всій родині
І на славу Україні!

Ангел:

Прощавайте, мир цій хагі!
Будьте щасні і багаті,
Майте долю добру й гожу,
Тільки ласка нас спасе,
Край і нарід піднесе.

Разом:

Христос рождається!

(Виконуютьодну чи дві колядки.)

Вертеп із Закарпаття

Дійові особи:

Ангел
Пастушки (три)

До оселі з палицями і веселим дзвіночком
входять пастушки і колядують.

Ангел віншує:

Мир і спокій цьому дому,
Тут немає місця злому!

1-й пастушок:

Слава Богу, добрі люди,
Най добро із вами буде!

2-й пастушок:

Добрі маємо новини —
Для старого й для дитини!

3-й пастушок:

Весь світ нині звеселився,
Бо Син Божий народився!
В Вифлеємі, між бидляти,
Ми ходили оглядати!

Ангел:

Звідки ви, якого роду?

2-й пастушок:

З українського народу!

Ангел:

Красний є, немов той рай,
Український рідний край!
А хто сказав вам новину
Про Вифлеємську долину?

3-й пастушок:

Як ангели заспівали,
Ми всі зараз про це знали!
До яскині поспішили
Ісусові поклін зложили!

Ангел:

Я вас бачив, любі діти,
Ви ясніли там, як квіти!

1-й пастушок:

І тебе я пам'ятаю,
Ти один з тих в Божім краю!

2-й пастушок:

Ми тебе на хмарках вздріли,
Поміж тими, що ясніли!

Ангел:

Так, і я там був між ними,
Між ангелами ясними!
Та сюди я прилетів,
Бо Ісус так повелів:
Йди, мій ангеле, ясніти,
Поміж українські діти!
І спитай їх, що бажають,
Який смуток в серці мають?

3-й пастушок:

Ой, як красно, як чудово!
Що за шире Боже слово!

Ангел:

Тож кажіть, що хто бажає,
най Ісусик теє знає!

1-й пастушок (вклоняється):

Я бажаю щастя й долі,
Добра в хаті і на полі -
Вашим родичам й батькам,
Вашим сестрам і братам!

2-й (вклоняється):

Щоб дістали щастя в дарі,
Наші любі господарі,
Щоб усе велось віднині
Вашій любій господині!

3-й (вклоняється):

Щоби лихо перебути
І гаразди всім здобути,
Щоби ви цвіли, як квіти,
Добрі українські діти!
Для вкраїнського народу,
Для усіх, що з того роду,
Для всього нашого краю.
Миру, щастя і добра бажаю!

Ангел:

Станеться по вашій волі!
Діждемося щастя й долі!
Згине пекло й зло вороже,
Правда кривду переможе!

Всі колядують разом.

Слава во вишніх Богу співаємо!
Честь і велику хвалу Ісусу Христу
віддаємо!

Переднє слово	3	Чудесна зірка (<i>варіант 2</i>).....	45
Різдвні свята	5	Свято Нового року	46
Коляди традиційні	7	Щедрівки	51
Во Вифлєсмі нині новина.....	7	Щедрий, щедрий, щедрівочка (<i>варіант1</i>).....	51
Во Вифлєсмі нині новина (<i>варіант 1</i>).....	8	Щедрий, щедрий, щедрівочка (<i>варіант2</i>).....	51
Дивная новина (<i>мелодія 1</i>).....	9	Щедрик, щедрик, щедрівочка (<i>варіант1</i>).....	52
Дивная новина (<i>мелодія 2</i>).....	10	Щедрик, щедрик, щедрівочка (<i>варіант2</i>).....	52
Дивная новина (<i>мелодія 3</i>).....	10	Ой рано, рано куроньки піли (<i>варіант1</i>).....	52
Нова радість стала (<i>варіант1</i>).....	11	Ой рано, рано куроньки піли (<i>варіант2</i>).....	53
Нова радість стала (<i>варіант 2</i>).....	11	Щедрий вечір (<i>варіант1</i>).....	53
Возвеселімся всі разом нині (<i>варіант1</i>).....	12	Щедрий вечір (<i>варіант2</i>).....	54
Возвеселімся всі разом нині (<i>варіант 2</i>).....	12	Зашебетала, гей, ластівонька (<i>варіант1</i>).....	55
Бог ся рождає (<i>варіант1</i>).....	14	Зашебетала, гей, ластівонька (<i>варіант2</i>).....	56
Бог ся рождає (<i>варіант 2</i>).....	15	Ой сива та й зозуленька (<i>варіант1</i>).....	56
Добрий вечір тобі, пане господарю (<i>варіант1</i>).....	16	Ой сива та й зозуленька (<i>варіант2</i>).....	57
Добрий вечір тобі, пане господарю (<i>варіант 2</i>).....	17	Чи дома, дома пан господар (<i>варіант1</i>).....	57
Добрий вечір тобі, пане господарю (<i>варіант1</i>).....	18	Чи дома, дома пан господар (<i>варіант2</i>).....	58
Добрий вечір тобі, пане господарю (<i>варіант 2</i>).....	18	Ой рано, рано куроньки піли (<i>варіант1</i>).....	58
На небі зірка ясна засяла (<i>варіант1</i>).....	19	Ой рано, рано куроньки піли (<i>варіант2</i>).....	59
На небі зірка ясна засяла (<i>варіант 2</i>).....	20	Із-за гаю зеленого (<i>варіант 1</i>).....	59
По всьому світу стала новина (<i>варіант1</i>).....	21	Із-за гаю зеленого (<i>варіант 1</i>).....	60
По всьому світу стала новина (<i>варіант 2</i>).....	21	В полі, полі плужок оре (<i>варіант 1</i>).....	61
Свята ніч, тиха ніч (<i>варіант1</i>).....	22	В полі, полі плужок оре (<i>варіант 2</i>).....	61
Свята ніч, тиха ніч (<i>варіант 2</i>).....	23	Добрий вечір (<i>варіант 1</i>).....	62
Спи, Ісусе, спи (<i>варіант1</i>).....	24	Добрий вечір (<i>варіант 2</i>).....	62
Спи, Ісусе, спи (<i>варіант 2</i>).....	24	Чи дома, дома господареньку (<i>варіант1</i>).....	63
Спи, Ісусе, спи, очка зажмури (<i>варіант1</i>).....	25	Добрий вечір, щедрий вечір (<i>варіант1</i>).....	64
Спи, Ісусе, спи, очка зажмури (<i>варіант 2</i>).....	25	Добрий вечір, щедрий вечір (<i>варіант2</i>).....	64
Темнькая нічка тьмою світ закрила (<i>варіант1</i>).....	26	Прилетіла ластівочка (<i>варіант1</i>).....	65
Темнькая нічка тьмою світ закрила (<i>варіант 2</i>).....	26	Прилетіла ластівочка (<i>варіант2</i>).....	65
Чути дзвінок: дзень, дзелень (<i>варіант1</i>).....	27	Щедрий вечір, добрий вечір (<i>варіант1</i>).....	66
Чути дзвінок: дзень, дзелень (<i>варіант2</i>).....	27	Щедрий вечір, добрий вечір (<i>варіант 2</i>).....	66
Коляди загальні	29	Ой у полі при дорозі (<i>варіант1</i>).....	67
В глибокій долині (<i>варіант1</i>).....	29	Ой у полі при дорозі (<i>варіант 2</i>).....	67
В глибокій долині (<i>варіант2</i>).....	29	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 2</i>).....	67
Вістку голосить (<i>варіант1</i>).....	30	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 1</i>).....	68
Вістку голосить (<i>варіант2</i>).....	30	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 1</i>).....	68
Вкраїнські діти нині веселі (<i>мелодія 1</i>).....	32	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 2</i>).....	68
Вкраїнські діти нині веселі (<i>мелодія 1</i>).....	32	Красная панна сад садила (<i>варіант 1</i>).....	69
Ген високо в синім небі зіронька сіяла (<i>варіант1</i>).....	33	Красная панна сад садила (<i>варіант 2</i>).....	69
Ген високо в синім небі зіронька сіяла (<i>варіант1</i>).....	33	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 1</i>).....	70
З неба зірка засвітила (<i>варіант1</i>).....	34	Ой рано, рано кури запіли (<i>варіант 2</i>).....	70
З неба зірка завсвітила (<i>варіант2</i>).....	34	Павочка ходить, пір'ячко губить (<i>варіант 1</i>).....	71
Небо і земля ширю днесь ликує (<i>варіант1</i>).....	35	Павочка ходить, пір'ячко губить (<i>варіант 2</i>).....	71
Небо і земля ширю днесь ликує (<i>варіант2</i>).....	35	Ой попід гору (<i>варіант 1</i>).....	72
На Різдво Христове Ангел прилетів (<i>варіант1</i>).....	37	Ой попід гору (<i>варіант 2</i>).....	72
На Різдво Христове Ангел прилетів (<i>варіант1</i>).....	37	Го-го-го, коза (<i>варіант 1</i>).....	73
Ой сталася в світі новина (<i>варіант1</i>).....	39	Го-го-го, коза (<i>варіант 2</i>).....	73
Ой сталася в світі новина (<i>варіант2</i>).....	39	Ой учора, а звечора (<i>варіант 1</i>).....	74
Ой лелія, лелія (<i>варіант 1</i>).....	39	Ой учора, а з вечора (<i>варіант 2</i>).....	74
Ой лелія, лелія (<i>варіант 2</i>).....	40	Прилетіла ластівочка (<i>варіант 1</i>).....	74
Прилетіли Ангелята (<i>варіант1</i>).....	40	Прилетіла ластівочка (<i>варіант 2</i>).....	75
Прилетіли Ангелята (<i>варіант 2</i>).....	41	Віншівки	76
Радуйтеся, всі люди (<i>варіант 1</i>).....	42	Сценарії вертепів	79
Радуйтеся, всі люди (<i>варіант 2</i>).....	42	Різдвяне привітання.....	79
Темна нічка, темна (<i>варіант1</i>).....	43	На Україні зоря засвітила.....	80
Темна нічка, темна (<i>варіант 2</i>).....	43	Народився наш Месія.....	82
Чудесна зірка (<i>варіант 1</i>).....	44	Вертеп із Закарпаття.....	84

Література:

1. Белосветова И.С. Календарно-обрядовая песенная культура Черниговского Полесья: Автореф. дисс. ... канд. искусствоведения. - Киев, 1990.
2. Ваврик І. Різдвяна містерія. - Тернопіль: Джура, 2005.
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. - М., 1967.
4. Дей. О. Українська народна поезія календарно-обрядового циклу. - В кн.: Українські народні пісні. Календарно-обрядова лірика. - К.: Держлітвидав України, 1963.
5. Дитячий фольклор. Упорядник Г.В. Довженок. - К., 1986.
6. Дитячі гри, пісні й казки. З Ковельщини, Лущини та Звягельщини на Волині. Зібрала Л. Косач. Голос записав К. Квітка. - К., 1903.
7. Дитячі пісні та речитативи. Упорядники Г.В. Довжинок, К.М. Луганська. - К.: Наукова думка, 1991.
8. Заглада Н. Побут селянської дитини. - К., 1929.
9. Земцов И. Мелодика календарных песен. - Л., 1975.
10. Земцовский Й. Мелодика календарних песен. - Л., 1975.
11. Іваницький А.І. Українська народна творчість. - К., 1990.
12. Іваницький А.І. Український музичний фольклор. - Вінниця: Нова книга, 2004.
13. Ігри та пісні. Звичаєво-обрядова поезія трудового року. - К., 1963.
14. Квітка К. Українські народні мелодії. - К., 1922.
15. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. - кн. 1. - К.: Обереги, 1994.
16. Колядки та щедрівки. - К.: Наукова думка, 1965.
17. Колядки та щедрівки: Зимова обрядова поезія трудового року / Упоряд., передмова та примітки О. Дея. - К., 1965.
18. М.С. Грицай, В.Г. Бойко, Л.Ф. Дунаєвська. Українська народно-поетична творчість. - К.: Вища школа., 1983.
19. Народні пісні в записах Михайла Павлика / Упоряд. та примітки О.І. Дея та В.А. Качкана; вступна стаття О.І. Дея. - К., 1983.
20. Народні пісні в записах Панаса Мирного та Івана Білика / Упоряд., вступ. ст. і примітки І.В. Хланти. - К., 1977.
21. Народні пісні з записах Івана Нечуя-Левицького / Упоряд., вступ. ст. та примітки О.І. Дея. - К., 1985.
22. Пісні з Волині / Упоряд. текстів та примітки О.Ф. Ошуркевич. Упоряд. Мелодій М.С. Стефанишина. - К., 1970.
23. Пісні родинного життя / Упоряд., автор вступ. ст. та приміток Г.В. Довжинок. - К., 1988.
24. Пісні Тернопільщини: Календарно-обрядова та родинно-побутова лірика. Пісенник / Упорядники С.І. Стельмашук, П.К. Медведик. - К., 1990.
25. Правдюк О.А. Українська музична фольклористика. - К., 1976.
26. Скуратівський В. Святвечір. Нариси-дослідження у двох книгах. - К.: Перлина, 1994.
27. Український дитячий фольклор. Упорядник В.Г. Бойко. - К., 1962.
28. Українські народні казки, легенди, оповідання та речитативні вірші для дітей. Упорядники М.В. Нагорний, М.Ф. Ісірович, Г.С. Сухобрус, А.К. Данилюк. - К., 1939.
29. Федас Й.Ю. Український вертеп. - К., 1987.